

Hryciuk, Roman

Księga o Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3, 423-432

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Roman Hryciuk

KSIĘGA O AKADEMII ROLNICZO-TECHNICZNEJ W OLSZTYNIE

31 maja 1975 roku minęło 25 lat od momentu ukazania się rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie, która od 1 października 1972 roku nosi nazwę Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie (dalej ART). Jedną z form trwałego uczczenia tej rocznicy jest wydanie dwutomowej książki pt. *Dwudziestopięćciolecie Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie*¹. Zawiera ona opracowania przygotowane przez prawie 50 autorów, którymi są z reguły nauczyciele Akademii. Poszczególne materiały opracowano uwzględniając zasadnicze przeznaczenie książki, które redakcja sformułowała następująco: „Wydając *Księgę*, chcieliśmy nie tylko spojrzeć na drogę ewolucji Uczelni i wskazać jej aktualne położenie, ale także — właśnie przez te konfrontacje — lepiej zrozumieć zadania, jakie naszą Akademię oczekują w przyszłości” oraz „Pragnęliśmy — zespół autorów i redakcja — przedstawić rzecz żywą — Uczelnię, a więc ludzi i problemy w ich stawianiu się, w ich rozwoju, w ich rosnących aspiracjach. Ma to więc być relacja nie tylko o ambicjach sprawozdawczych, ale tekst pobudzający do przemyśleń i działań”.

Połowa tomu I (do s. 274) poświęcona została omówieniu różnorodnych osiągnięć i problemów Uczelni, wynikających z jej funkcji naukowo-badawczych, dydaktyczno-wychowawczych i organizacyjnych. Ta część będzie przedmiotem mojego szczególnego zainteresowania. Na drugą połowę tomu I składają się wykazy, takie jak: wykaz 507 pracowników ART odznaczonych przez Radę Państwa, wyróżnionych odznakami resortowymi, regionalnymi, towarzystw naukowych, organizacji społecznych i Honorową Odznaką Szkoły (ss. 275—314), 188 nauczycieli akademickich Uczelni, nagrodzonych w latach 1950—1974 przez różne ministerstwa, towarzystwa naukowe, Polską Akademię Nauk i inne instytucje. Szczególnie cenionymi nagrodami legitymują się: zespół pracowników naukowych Wydziału Technologii Żywności pod kierownictwem Stefana Poznańskiego, który w 1974 roku uzyskał nagrodę państwową II stopnia przyznaną przez Komitet Nagród Państwowych i zespół Jana Kapcia. Ten

¹ *Dwudziestopięćciolecie Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie 1950—1975*, Olsztyn 1975. Pod redakcją Stefana Tarczyńskiego, t. 1, ss. 564, t. 2, *Bibliografia naukowych publikacji pracowników Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie za lata 1961—1974*. Pod redakcją Barbary Ochranowicz, ss. 339. Wydawnictwa Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie.

ostatni otrzymał w 1968 roku nagrodę państwową I stopnia. Wreszcie podano 93 wybitnych przedstawicieli praktyki społeczno-gospodarczej, działaczy partyjnych i państwowych, którzy za zasługi poniesione dla rozwoju Uczelni uzyskali Honorową Odznakę Szkoły (ss. 330—332). Ponadto 12 osób fizycznych i 30 osób prawnych wyróżniono Medalem Pamiątkowym 25-lecia Uczelni.

TABELA 1. Absolwenci Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie w latach 1950—1974

Wydział	Absolwenci		W odsetkach całości
	ogółem	w tym liczeni dwukrotnie	
Rolniczy	4854	332	46,9
Technologii Żywności	2072	43	20,0
Zootechniczny	1830	21	17,7
Ochrony Wód i Rybactwa Śródlądowego b	661	62	6,4
Geodezji i Urzędów Rolnych	647	4	6,2
Weterynaryjny	123	—	1,2
Budownictwa Lądowego	79	—	0,8
Mechaniczny	73	—	0,8
Razem	10 339	462	100,0

a Raz liczeni jako absolwenci studiów inżynierskich, a następnie jako absolwenci studiów magisterskich; w rubryce „ogółem” uwzględniono liczbę absolwentów Uczelni przy zachowaniu zasady jednokrotnego liczenia tej samej osoby, jeżeli była najpierw absolwentem studiów inżynierskich i potem uzyskała tytuł magistra. Dla uzyskania sumy wydanych dyplomów wartości podane w rubryce „ogółem” i „w tym liczeni dwukrotnie” należy dodać;

b Łącznie z 480 absolwentami w latach 1956—1966 byłego Wydziału Rybackiego.

Źródło: obliczenia własne na podstawie tomu I, ss. 349—562.

Wiele miejsca w I tomie zajmują imienne wykazy absolwentów poszczególnych wydziałów. Spisy te zawierają następujące informacje: 1) wydział, 2) nazwisko i imię, 3) rok uzyskania dyplomu inżynierskiego i magisterskiego lub jednego z nich. Na podstawie tych wykazów została sporządzona tabela 1, która ilustruje dorobek Uczelni w odniesieniu do liczby i rodzajów specjalistów, przygotowanych dla potrzeb gospodarki żywnościowej.

Spośród ośmiu wydziałów Uczelni przypada na trzy — Rolniczy, Technologii Żywności, Zootechniczny — prawie 85% jej absolwentów z lat 1950—1974. Taki stan rzeczy wynika z istnienia tych wydziałów od początku utworzenia Uczelni w Olsztynie; z wysokiego naboru na studia dzienne i zaoczne oraz z wyższej niż przeciętnie w ART sprawności i efektywności nauczania. Liczba absolwentów zestawiona na podstawie ich wykazów imiennych nie pokrywa się z danymi, prezentowanymi w materiałach autorów, poruszających problem realizacji przez Uczelnię, jej funkcji dydaktyczno-wychowawczej. Na przykład w przemówieniu byłego rektora, Tadeusza Krzymowskiego (s. 5), wymieniono liczbę 12 tys. absolwentów, gdy tymczasem Stanisław Grzesiuk podał: „W okresie ćwierćwiecza olsztyńska Uczelnia ukończyły ogółem 11 822 osoby (s. 23). Powyższa rozbieżność wynika z dwóch powodów:

1) tabela 1 obejmuje absolwentów za okres 1950—1974, a w pozostałych materiałach za lata 1950—1975;

2) autorzy podający wyższą liczbę absolwentów w istocie posługują się sumą wydanych dyplomów ukończenia studiów: 5260 osób z tytułem zawodo-

wym magistra i lekarza weterynarii; 6562 osoby z tytułem zawodowym inżyniera. Tymczasem faktem jest, że 462 osoby po zdobyciu tytułu zawodowego inżyniera w następnych latach ukończyły studia drugiego stopnia z tytułem magistra.

O skali i dynamice rozwoju funkcji Uczelni w zakresie kształcenia kadr kwalifikowanych świadczą liczby studentów studiów stacjonarnych: w roku akad. 1950/1951 — 1200; 1954/1955 — 2082; 1969/1970 — 3223; 1974/1975 — 4145. Łączna liczba studentów ART na studiach stacjonarnych, zaocznych, magisterskich uzupełniających i podyplomowych w roku akad. 1975/1976 osiągnęła 7,5 tys. osób, a w roku akad. 1976/1977 zbliży się do 8,0 tys. studentów. Aktualny przeciętny roczny nabór na studia stacjonarne przekracza ogólną liczbę studentów Uczelni w roku akad. 1950/1951.

Studenci i pracownicy stanowią dwie podstawowe grupy komplementarne w Uczelni. Właśnie dzięki studentom szkoła wyższa różni się zasadniczo od innych placówek naukowych. Dlatego też prawie wszyscy autorzy materiałów zamieszczonych w książce, co prawda w różnym zakresie, poświęcają wiele uwagi procesowi dydaktyczno-wychowawczemu w ART. Szerzej i kompetentnie na ten temat wypowiedzieli się między innymi: Stefan Tarczyński, Krystyna Kusiorska, były przewodniczący Rady Uczelnianej Socjalistycznego Związku Studentów Polskich, Ryszard Michalski. Ta strona działalności znalazła swoje odzwierciedlenie w opracowaniach, przygotowanych przez dziekanów i innych reprezentantów wydziałów, instytutów i studiów międzywydziałowych. Wypada tu odnotować, że kilku autorów wspomina o tzw. eksperymencie olsztyńskim, którego twórcą w połowie lat sześćdziesiątych był Tadeusz Krzymowski. Zasadą tego eksperymentu, a obecnie stanu typowego w szkołach wyższych naszego kraju, było dążenie do zbliżania nauczycieli akademickich do młodzieży i zapewnienie jej współdziałania w kolegialnych organach Uczelni.

W Polsce i poza naszym krajem znane są osiągnięcia olsztyńskiego sportu akademickiego. Napisali o tym Andrzej Hopper oraz Leopold Szczerbicki. To ostatnie opracowanie należałoby potraktować w ogóle jako przykładowe, ponieważ umożliwia porównanie osiągnięć ART z wynikami sportowymi innych uczelni rolniczych oraz pozwala, wprawdzie za jeden rok 1973/1974, na ocenę sytuacji wewnętrznej olsztyńskiego sportu akademickiego. Należy więc wskazać, że w ostatnim piętnastoleciu studentów ART na Mistrzostwach Polski Akademii Rolniczych zdobywali z reguły pierwsze lub drugie miejsca. Na VII Letnich Igrzyskach w 1974 roku Akademia Rolniczo-Techniczna zajęła wysokie 9 miejsce, bezpośrednio za akademiami wychowania fizycznego oraz Politechnikami: Gdańską i Krakowską. W sezonie 1975/1976 męska drużyna siatkówki AZS zdobyła mistrzostwo Polski.

O różnych stronach działalności samorządowej i społeczno-politycznej kółkowskiego środowiska akademickiego pisali: Roman Krefft, Tadeusz Stachowski, Jerzy Strzeżek, naświetlający rozwój i działalność uczelnianej organizacji PZPR i Henryk Janowski, omawiający funkcjonowanie Rady Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego. W związku z poważnymi zadaniami, stojącymi przed Związkiem Nauczycielstwa Polskiego w szkołach wyższych odnośnie do doskonalenia ich funkcji dydaktyczno-wychowawczych, w omawianym opracowaniu odczuwa się brak naświetlenia tego problemu.

TABELA 2. Stopnie naukowe nadane przez jednostki organizacyjne Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie w latach 1960 a — 1974

Uprawniona rada naukowa	Nadane stopnie naukowe	
	doktora nauk	doktora habilitowanego
Wydziału Rolniczego	160	34
Wydziału Zootechnicznego	46	21
Wydziału Technologii Żywności	57	—
Wydziału Weterynaryjnego	17	3
Wydziału Ochrony Wód i Rybactwa Śródlądowego b	42	8
Wydziału Geodezji i Urządzeń Rolnych	2	—
Instytutu Biologii Stosowanej	55	18
Razem	379	84

a Pierwsze stopnie naukowe zostały nadane w Uczelni w 1960 roku.

b Łącznie z byłym Wydziałem Rybactwa.

Źródło: obliczenia własne na podstawie tomu I, ss. 85—90.

W ostatnim piętnastoleciu wzrosła w ART liczba nadanych stopni naukowych, co obrazuje tabela 2. Siedem rad naukowych, uprawnionych w Uczelni do nadawania stopni naukowych, do końca 1974 roku nadało stopień naukowy doktora nauk (odpowiednio rolniczych, weterynaryjnych, technicznych, przyrodniczych) 379 osobom i stopień naukowy doktora habilitowanego (z nauk rolniczych, weterynaryjnych, przyrodniczych) 84 osobom, głównie pracownikom Akademii. Największymi osiągnięciami pod tym względem szczyty się Wydział Rolniczy, który nadał 160 stopni naukowych doktora nauk rolniczych oraz 34 stopnie doktora habilitowanego nauk rolniczych. Duże znaczenie dla rozwoju naukowego pracowników ART ma międzywydziałowy Instytut Biologii Stosowanej, posiadający uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego z zakresu nauk przyrodniczych. Wydział Technologii Żywności jest pierwszą i, jak do tej pory, jedyną jednostką organizacyjną Uczelni, posiadającą uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora nauk technicznych. Wydział ten spełnia już wszystkie warunki niezbędne do uzyskania uprawnień, związanych z przeprowadzaniem przewodów habilitacyjnych z zakresu nauk technicznych, co niewątpliwie umożliwi przyspieszenie rozwoju kadr naukowych dla potrzeb wydziałów politechnicznych ART.

W licznych artykułach podejmowana jest problematyka kadrowa. O intensywności i rozmiarach prezentacji imiennej pracowników Uczelni i osób z nią związanych świadczy „Indeks nazwisk”, obejmujący 1039 osób, przy czym wiele z nich powtarza się kilkakrotnie. Spośród tej ostatniej grupy wyróżniają się twórcy i kontynuatorzy rozwoju tzw. olsztyńskich szkół naukowych, zakładów, katedr, instytutów, studiów międzywydziałowych, wydziałów, Biblioteki Głównej itd.

Z opracowania przygotowanego przez Stanisława Grzesiuka, traktującego ogólnie o powstaniu, rozwoju i aktualnym stanie Uczelni, między innymi wynika, że liczba nauczycieli akademickich i pracowników naukowo-technicznych ART zwiększyła się ze 104 w 1950 roku do 1091 w 1974 roku. Dodajmy, że ogólny stan zatrudnienia pracowników Uczelni, łącznie z persone-

lem obsługi i pracownikami administracyjno-ekonomicznymi, w końcu 1975 roku wynosił 2190 osób. Obecnie profesorów i docentów jest w Uczelni więcej niż wynosił ogólny stan jej kadry naukowo-dydaktycznej przed 25 laty. W okresie ostatniego dwudziestolecia liczba docentów w ART wzrosła jedenastokrotnie, a adiunktów ze stopniami naukowymi doktorów ponad 40 razy — do 164 w 1974 roku. Dalej Grzesiuk udowadnia, jak poważny wkład w rozwój Uczelni wnieśli szczególnie ci nauczyciele akademicy, którzy łączyli funkcje naukowo-badawcze, nauczycielskie i kierownicze. Należy więc podać, że kolejnymi rektorami byli: Marian Gotowiec (1950—1953), Adam Szostkiewicz (1953—1954), Alojzy Świątek (1954—1958), Eugeniusz Grabda (1958—1961), Mieczysław Koter (1961—1965), Bolesław Dąbrowski (1965—1968) i najdłużej Tadeusz Krzymowski (1968—1975). Od 1 września 1975 roku funkcję rektora pełni Teofil Mazur. W okresie minionego ćwierćwiecza 17 osób pełniło funkcje prorektorów, a 38 — dziekanów poszczególnych wydziałów. Wreszcie z artykułu Grzesiuka dowiadujemy się o rozwoju i doskonaleniu Uczelni. W 1950 roku ART liczyła trzy wydziały: Rolniczy z 12 katedrami, Zootechniczny z 4 katedrami i Mleczarski, późniejszy Technologii Żywności, z 6 katedrami. W 1970 roku zmieniono strukturę organizacyjną, tworząc na wszystkich wydziałach 19 instytutów, 10 katedr oraz 7 międzywydziałowych jednostek działalności podstawowej (tabela 3).

W tym miejscu wypada odnotować inne najważniejsze dane dotyczące rozwoju organizacyjnego Uczelni. W 1951 roku powstała Biblioteka Główna oraz Wydział Rybacki, którego podstawowa część w 1966 roku została przeniesiona do szczełńskiej akademii rolniczej. Następnego roku uruchomiono studia zaoczne na Wydziale Rolniczym, które obecnie prowadzone są na wszystkich wydziałach, z wyjątkiem Wydziału Weterynaryjnego. W tymże roku zorganizowano Studium Języków Obcych jako kolcijną jednostkę międzywydziałową, ponieważ od 1950 roku podjęły działalność Studium Wojskowe, Studium Wychowania Fizycznego oraz Rolniczy Zakład Doświadczalny Pozorty. Dalsze Zakłady Doświadczalne zaczęły funkcjonować w ramach Uczelni odpowiednio: 1954 rok — Łężany, 1957 rok — Bałcyny, Lipowo i Zajączki. Ogółem rolnicze zakłady doświadczalne zajmują powierzchnię 5488 ha, w tym 4176 ha użytków rolnych, 702 ha jezior i stawów, 223 ha lasów i parków. W 1960 roku utworzono Studium Geodezji i Urzędzeń Rolnych, przekształcone w 1967 roku w Wydział Geodezji i Urzędzeń Rolnych.

W 1966 roku na Wydziale Zootechnicznym powstał Oddział Weterynaryjny, z którego w 1967 roku utworzono Wydział Weterynaryjny. Również w roku 1966 zorganizowano na Wydziale Zootechnicznym Oddział Rybactwa Śródlądowego; od 21 maja 1970 roku stał się on podstawą Wydziału Ochrony Wód i Rybactwa Śródlądowego. W 1966 roku powołano Instytut Biologii Stosowanej. Decyzją Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 16 maja 1969 roku utworzono Wydział Mechaniczny oraz Wydział Budownictwa Lądowego.

Uzasadnienie celowości powoływania i rozwijania nowych kierunków studiów można znaleźć w różnych częściach recenzowanej książki, a zwłaszcza w artykułach naświetlających genezę, zadania i osiągnięcia wydziałów Uczelni. Jedną z głównych przesłanek, umożliwiających podejmowanie tego typu inicjatyw, była niewątpliwie rosnąca ranga ART w dziedzinie badań naukowych oraz pogłębianie jej związków z praktyką społeczno-gospodarczą kraju.

TABELA 3. Podstawowe jednostki organizacyjne działalności podstawowej Akademii Rolniczo-Technicznej w latach 1970—1975

Wydział	Instytut lub katedra
Rolniczy	1. Instytut Biologii Roślin 2. Instytut Chemizacji Rolnictwa 3. Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa 4. Instytut Hodowli Roślin i Nasiennictwa 5. Instytut Ochrony Roślin. 6. Instytut Uprawy Roli i Roślin
Zootechniczny	1. Instytut Fizjologii i Biochemii Zwierząt 2. Instytut Genetyki i Metod Doskonalenia Zwierząt 3. Instytut Hodowli i Technologii Produkcji Zwierzęcej 4. Instytut Żywienia i Gospodarki Paszowej
Technologii Żywności	1. Instytut Fizyki i Chemii Żywności 2. Instytut Inżynierii i Biotechniki Żywności 3. Katedra Ekonomiki i Organizacji Przemysłu Spożywczego
Ochrony Wód i Rybactwa Śródlądowego Weterynaryjny	1. Instytut Hydrobiologii i Ochrony Wód 2. Instytut Ichtiologii i Rybactwa 1. Instytut Chorób Niezakaźnych 2. Instytut Chorób Zakaźnych i Inwazyjnych 3. Instytut Podstawowych Nauk Weterynaryjnych 4. Katedra Higieny Produktów Zwierzęcych
Geodezji i Urządzeń Rolnych	1. Instytut Gleboznawstwa i Melioracji wodnych 2. Katedra Zastosowań Matematyki i Statystyki Matematycznej 3. Katedra Geodezji 4. Katedra Planowania i Geodezyjnego Urządzenia Terenów Rolnych
Mechaniczny	1. Instytut Maszyn i Urządzeń Rolniczych 2. Katedra Technologii Budowy Maszyn i Maszynoznawstwa 3. Katedra Wytrzymałości Materiałów i Podstaw Konstrukcji
Budownictwa Lądowego	1. Katedra Budownictwa Rolniczego 2. Katedra Budownictwa Przemysłowego 3. Katedra Mechaniki Budowli i Konstrukcji Budowlanych
Jednostki międzywydziałowe	1. Instytut Nauk Społeczno-Politycznych 2. Instytut Oświaty Rolniczej 3. Instytut Biologii Stosowanej 4. Zakład Upowszechniania Postępu w Rolnictwie 5. Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych 6. Studium Wychowania Fizycznego i Sportu 7. Studium Wojskowe

Źródło: tom I, ss. 19—20.

Rozwój funkcji naukowo-badawczej Uczelni został przedstawiony przy uwzględnieniu następującej klasyfikacji:

1) nauk przyrodniczych, tj. związanych z wydziałami: Rolniczym, Zootechnicznym, Weterynaryjnym, Ochrony Wód i Rybactwa Śródlądowego oraz Instytutem Biologii Stosowanej;

2) nauk matematyczno-fizycznych i technicznych, związanych z wydzia-

łami politechnicznymi: Technologii Żywności, Geodezji i Urządzeń Rolnych, Mechanicznym oraz Budownictwa Lądowego;

3) nauk społecznych, reprezentowanych głównie w ramach Instytutu Nauk Społeczno-Politycznych, Instytutu Oświaty Rolniczej oraz Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych;

4) działalności towarzystw naukowych. Te ostatnie, co zresztą jasno wynika z artykułu Wacława Minakowskiego, bazują głównie na poszczególnych dziedzinach nauki lub dyscyplinach naukowych, a także mają charakter interdyscyplinarny. Część towarzystw naukowych i naukowo-technicznych, z ogólnej liczby 23 istniejących w Uczelni, rozwija swoją działalność w powiązaniu z odpowiednimi oddziałami wojewódzkimi, funkcjonującymi na Warmii i Mazurach.

Witold Niewiadomski, prezentując problemy i osiągnięcia oraz kadry naukowe związane z naukami przyrodniczymi, na wstępie dokonał wyodrębnienia czterech etapów rozwoju związanych z nimi wydziałów:

etap I (lata 1950—1956), kiedy to skierowano wysiłki „na jak najtrafniejsze sformułowanie centralnej problematyki regionu oraz nawiązanie do aktualnej tematyki teoretycznej w nauce światowej”;

etap II (1956 do lat sześćdziesiątych), cechujący się skoncentrowaniem wysiłków na rzecz kształcenia kadr naukowych i realizacji związanych z tym prac badawczych;

etap III (lata sześćdziesiąte) zaznaczył się już jako okres „pełnej dojrzałości funkcji akademickich nie tylko w szkoleniu, ale i współtworzeniu nauki rangi regionu, kraju a w niektórych dyscyplinach rangi światowej”;

etap IV (po roku 1971) „nacechowany tendencjami integracji sił i środków w kształceniu priorytetowej problematyki, tak z dziedzin podstawowych, jak i stosowanych”.

Następnie autor omówił realizowanie funkcji naukowo-badawczej przez poszczególne instytuty wydziałów przyrodniczych, akcentując osiągnięcia naukowe profesorów i docentów, a niekiedy również innych nauczycieli akademickich. Wobec braku syntetycznej oceny najważniejszych osiągnięć naukowo-badawczych Uczelni, nie sposób podawać tu szczegółowo problemów, tematów, zagadnień czy ważniejszych prac naukowych. Warto jednak przypomnieć, że już w 1950 roku Uczelnia podjęła 50 prac naukowo-badawczych, a w ostatnich latach ich liczba przeciętnie rocznie jest co najmniej dziesięciokrotnie większa. Tylko w latach 1969—1974 suma nakładów na prace naukowo-badawcze, realizowane bezpośrednio na zamówienie innych instytucji naukowych lub wielkich organizacji gospodarczych, wzrosła siedmiokrotnie, do kwoty ponad 30 mln zł w 1974 roku. Ostatnio suma ta jest znacznie wyższa.

Autorzy, omawiając szczegółowo osiągnięcia naukowo-badawcze wydziałów, nie udzielają odpowiedzi na pytanie, jakie prace badawcze przyniosły najważniejsze osiągnięcia naukowe, produkcyjne, ekonomiczne, społeczne lub inne. Przykładem możliwości udzielania bardzo konkretnych odpowiedzi na tak sformułowane pytanie może być szereg osiągnięć ART, które jednak nie zajęły należnego im miejsca w opublikowanych materiałach. Wiadomo, że Akademia zajmuje zdecydowanie pierwsze miejsce wśród krajowych wyższych szkół rolniczych pod względem patentów i wynalazczości. W całej książce, mimo względnie dużej objętości, nie znaleziono dość miejsca na zwarte

zaprezentowanie tego ważnego odcinka postępu naukowo-technicznego. Jest to niezrozumiałe zwłaszcza w świetle szczegółowego podania w innym miejscu tematów wykładów (ss. 172—173), wygłoszonych przez nauczycieli akademickich ART w olsztyńskim Planetarium.

Inną istotną luką książki, widoczną zwłaszcza przy rozpatrywaniu funkcji naukowo-badawczej Uczelni, jest prawie zupełny brak informacji o poziomie osiągnięć naukowych ART w zestawieniu z innymi akademiami rolniczymi. W świetle pomyślnie rozwijającej się współpracy ART z zagranicą należało bardziej wyeksponować ten wycinek funkcjonowania Uczelni. Jeżeli bowiem corocznie 120 pracowników i około 0,5 tys. studentów reprezentuje ART w innych krajach europejskich i niekiedy zamorskich, to niewątpliwie wpływa na to osiągnięty przez Uczelnię poziom rozwoju naukowego. Zresztą współpraca i wymiana naukowa z licznymi zagranicznymi ośrodkami akademickimi jest tego najlepszym dowodem.

Niezbyt konkretnie została przedstawiona współpraca Uczelni z gospodarką narodową. W każdym razie nie należało fotografii stołówki akademickiej (s. 263) traktować jako ilustrację artykułu *Współpraca Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie z praktyką*.

Podnosząc niektóre problemy, związane z opublikowaną książką, nie można pominąć przynajmniej kilku przykładów osiągnięć naukowych służących rozwojowi krajowej i regionalnej gospodarki żywnościowej.

Jedną z dziedzin owocnych poszukiwań, doświadczeń i wdrożeń do gospodarki narodowej stała się problematyka efektywniejszej produkcji i zagospodarowania białka. Zespół Stefana Poznańskiego wyspecjalizował się w badaniach nad możliwie najlepszym zagospodarowaniem białek mleka. Poważny wkład w rozwój produkcji białka roślinnego, zwłaszcza zawartego w ziemniakach, wniósł zespół Teofila Mazura. Zespół Piotra Znanieckiego prowadzi szeroko zakrojone badania związane z pozyskiwaniem większych zasobów żywnościowych dzięki wykorzystaniu niskich temperatur w procesie konserwacji i przechowywania wielu artykułów spożywczych. Tadeusz Wojno wraz ze swoim zespołem zasłynął z rozwiązań umożliwiających intensywną produkcję ryb w sadzach. Zygmunt Tomaszewski i Stefan Paprocki należą do tej grupy olsztyńskich uczonych, którzy legitymują się dużymi osiągnięciami w dziedzinie wyhodowania i doskonalenia odmian roślin pastewnych. Pracownicy Wydziału Geodezji i Urządzeń Rolnych na czele z Andrzejem Hopferem wygrali konkurs ogólnokrajowy, związany z wypracowaniem najlepszych rozwiązań przestrzennego rozwoju Kętrzyńskiego Zjednoczenia Rolniczo-Przemysłowego. Witold Niewiadomski wniósł poważny wkład w poznanie i wypracowanie sposobów najlepszego wykorzystania metapotencjału przyrodniczego, zwłaszcza Warmii i Mazur, dla dalszego rozwoju produkcji rolnej. W dziedzinie fizjologii roślin znane są osiągnięcia zespołu Stanisława Grzesiuka, w dziedzinie fizjologii zwierząt — szkoły Tadeusza Krzymowskiego, zaś Antoni Łączkowski przyczynił się do wielomilionowych oszczędności materiałowych w budownictwie itd.

Tom II stanowi próbę przedstawienia dorobku naukowego pracowników ART z okresu ostatniego czterdnastolecia (1961—1974), oczywiście przy wykorzystaniu jednego tylko, tradycyjnie spotykanego w naukometrii miernika rozwoju naukowego, jakim jest liczba publikacji.

Podstawową zaletą tej bibliografii jest zaprezentowanie po raz pierwszy w dziejach Uczelni w tak dużej skali publikacji naukowych wszystkich tych osób, które wydały swoje opracowania w powyższym okresie jako pracownicy Akademii. Bibliografia obejmuje 4539 pozycji około 649 autorów. Można je ująć w następującym zestawieniu:

Liczba publikacji	Liczba autorów
po 1	100
„ 2—5	206
„ 6—10	122
„ 11—20	115
„ 21—50	91
„ ponad 50	15

W tej ostatniej grupie wyróżniają się uczeni tej miary, jak na przykład Antoni Rutkowski czy Stefan Poznański. Obaj profesorowie za okres ostatnich lat czterestu legitymują się liczbą ponad 100 publikacji naukowych. Warto tu również wskazać na dwie cechy tego imponującego dorobku: wysoką liczbę prac zespołowych i bardzo poważny udział publikacji obcojęzycznych. Wymienieni autorzy w omawianym okresie opublikowali po ponad 50 prac w językach światowych. Powyższe przykłady pomnażania dorobku naukowego i jego upowszechniania w nauce światowej zasługują na szerokie naśladownictwo.

Omawiany spis publikacji pracowników ART, uporządkowany według kryterium personalnego (ss. 5—271) i przedmiotowego — „Indeks przedmiotowy” (ss. 273—340) — spełnia niewątpliwie korzystnie swoją funkcję, stanowiąc jednocześnie dokumentację historyczną, ponieważ przy omawianiu dorobku poszczególnych autorów zastosowano metodę chronologiczną. Ze względu na wysoki nakład, znacznie wyższy niż w przypadku wielu poprzednich bibliografii cząstkowych, książka pozwala na uzyskanie przez każdego zainteresowanego danych o opracowaniach poszczególnych autorów Uczelni, a częściowo o wkładzie naukowców ART w rozwój nauk przyrodniczych, matematyczno-fizycznych i technicznych oraz innych dziedzin i dyscyplin naukowych. Spis ten jednocześnie mobilizuje wszystkich pracowników ART do dalszej pracy — mają bowiem teraz duże możliwości porównywania własnych osiągnięć z dorobkiem innych osób. Dotyczy to specjalnie licznych przedstawicieli młodej kadry naukowej, wśród której kilkadziesiąt osób legitymuje się dorobkiem w postaci jednej publikacji naukowej, a niektórzy, mimo kilkuletniego okresu pracy w Uczelni, nie mogą wykazać się osiągnięciami wymaganymi dla uzyskania stopni naukowych.

W bibliografii prac naukowych niesłusznie znalazły się dane o publikacjach informacyjnych, materiałach do ćwiczeń itp. przy jednoczesnym pominięciu referatów specjalnie przygotowanych na konferencje naukowe, nie publikowanych rozpraw doktorskich, a także cennych prac naukowo-badawczych, przygotowanych na zamówienie praktyki. Istotnym mankamentem indeksu przedmiotowego jest brak dostatecznego powiązania haseł szczegółowych z hasłami ogólnymi, natomiast jego bezsporna zaleta stała się trafne i zarazem zwzięłe omówienie najistotniejszej zawartości poszczególnych publikacji, których odszukanie ułatwiają numery pozycji bibliograficznych.

Rozpatrując całokształt zawartości monografii, jej niewątpliwe zalety i odczuwalne braki, należy z całą odpowiedzialnością podkreślić przydatność tej publikacji dla samej Uczelni, związanych z nią licznych kół naukowych i innych ośrodków akademickich, nauki i praktyki społeczno-gospodarczej całego kraju, w tym szczególnie Warmii i Mazur.

Publikacja ta jest ważnym dowodem trafności Uchwały Rady Państwa o odznaczeniu w 1974 roku Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie Orderem Sztandaru Pracy I klasy.

Skreślone wyżej uwagi mają między innymi na celu zachęcenie czytelników do zapoznania się z zawartością książki, do formułowania przez nich ocen i postulatów, które należałoby uwzględnić przy okazji kolejnego szerszego prezentowania dorobku i funkcjonowania Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie.